
El vell somriure de la veritat, de Jordi Agràs Estalella

Guanyadora del primer premi Pragma de narrativa, aquesta novel·la s'ajusta perfectament a les pretensions de la convocatòria de recuperar Reus i el Baix Camp "com a trampolí per a la imaginació". Jordi Agràs, sense necessitat d'estímul d'aquesta mena, ja hi havia contribuït en la seva primera novel·la publicada, *El Fortuny retrobat*, una entrada afortunada en el camp de la literatura. Amb la segona, tenim la confirmació que som no tan sols davant una persona culta que ha escrit una novel·la sinó davant un novel·lista. Potser algun dia Jordi Agràs ens farà conèixer resultats de dedicacions a algun altre gènere literari, no ho sé, però des de l'evidència actual es pot afirmar que disposa d'aquesta capacitat per crear universos poblats de personatges vius que defineixen el novel·lista. L'enjòlit que provoca la resolució de tres misteris interconnectats –un crim, unes joies, un quiròfan clandestí– sosté el ritme de la narració, però el novel·lista hi introdueix més i més personatges amb les seves històries incorporades que enriqueixen la trama i la diversifiquen. És així que la novel·la es converteix en el compendi d'unes quantes novel·les possibles, subordinades a l'interès de la trama principal. Aquesta subordinació no elimina la sensació que és en algunes de les accions laterals que trobem les millors pàgines de la novel·la, més i tot que en les peripècies d'un protagonista que recull molts trets del tòpic del personatge perdedor, assuavits per un tractament humorístic que sembla un constituent de l'escriptura de Jordi Agràs. La novel·la juga a moltes bandes alhora: intriga, humor, crítica social, costumisme, caricatura... i així apareixen unes quantes possibilitats de novel·la que es resolen en benefici de l'opció triada per l'autor sense que les altres quedin anul·lades. Pere Anguera, en el pròleg, descarta que es tracti d'una novel·la en clau, i ell i l'autor ho saben millor que jo, però al lector li queda la sensació que, si bé el periòdic reusenc no passa de ser una entelèquia, aquelles dones i aquells homes de l'alta burgesia local podrien respondre a models del natural. Deu ser més plausible llegir-los com a síntesis, de la mateixa manera que ho són relats com el de l'experiència hippie de la Roser o el de les aventures parisenses de la puta vella trobada per casualitat en un bar de mala mort de Barcelona. Si no hi podem reconèixer personatges reals, sí que s'hi fa notar l'ambició de construir el referent literari d'uns mons que, si no han existit d'aquesta precisa manera, són reals en la majoria de detalls, ni que s'hagin repartit de manera aleatòria. Potser per aquesta mateixa potència narrativa, que de vegades ultrapassa les necessitats estrictes del

---

relat, fa la impressió que en determinats passatges el to menor propiciat per l'humor no beneficia gaire la possible volada que la narració hi podria agafar. Jordi Agràs està capacitat per escriure una bona sèrie de novel·les que ofereixin una visió del Reus contemporani similar a la que la novel·la realista va proporcionar de determinats indrets, ni que sigui des d'uns altres plantejaments. Per aconseguir-ho, potser hauria de reforçar, d'esporgar d'elements anecdòtics, els personatges vertebrals i potser també definir-los d'acord amb un interès general. Però tot això són exposicions de desitjos, elucubracions gratuïtes, i cadascú ha d'elaborar el seu projecte. Ara tenim aquesta novel·la, sovint divertida, de tant en tant enlairada, que demostra en Jordi Agràs una força com a creador que li obre unes grans possibilitats. Aquí el material i l'energia si de cas sobren més que no falten. El lector d'*El vell somriure de la veritat* ho percebrà, perquè és el primer que s'hi transmet, i la llegirà amb molt de gust si supera l'entrebanc visual interposat entre el text i la lectura per un cos de lletra mínim, inadequat per a un llibre tan amè i, amb una bona promoció, destinat a obtenir l'accés al gran públic com la novel·la de Jordi Agràs.

MAGÍ SUNYER

Publicat al diari *El Punt* l'11 de setembre de 2006